

HÁTTÉRANYAG

az Árnyékkormány részére

Az orosz-ukrán háború állásáról

Összegzés

- Decemberre a háború lelassult, mivel az oroszok az ukrán előretörés és a tél keményebbre fordulása miatt némileg módosították stratégiájukat, és új védelmi vonalat építettek ki a Krím határánál a frontvonal mögött. Ennek célja, hogy védelmi pozícióikat megerősítsék, valamint hogy az újonnan mozgósított egységeket beforgassák, illetve hadianyagot, elsősorban lőszert, drónokat és nehéztüzérségi eszközöket szerezzenek. Ugyanakkor a széleskörű offenzívák lelassulása ellenére több helyen tovább folytak a harcok, és az oroszok rendszeresen mértek rakétacsapásokat az ukrán városokra.
- December elején az EU hordónkénti 60 dolláros árplafon bevezetését szorgalmazta az Oroszországból importált olajra és az egész EU-ra kiterjedő embargó lépett életbe az orosz nyersolaj tengeri úton történő behozatalára. Ugyanebben a hónapban az EU szankcióügyi megbízottat nevez ki az Unió korábbi washingtoni nagykövete, David O'Sullivan személyében, aki inkább diplomata minőségben fog tárgyalni az EU-n kívüli országokkal, hogy azok tartsák be a szankciókat. Január közepén lemondott Christine Lambrecht német védelmi miniszter, akinek utódja Boris Pistorius lett. Január 20-án az USA bejelentette, hogy nemzetközi bűnszervezetnek minősíti a Wagner-csoportot.
- Decemberben az EU jóváhagyta az Ukrajnának szánt 18 milliárd eurós pénzügyi segítyt, az USA pedig újabb, kétmilliárd dollár értékű fegyvercsomagot jelentett be. Januárban újabb nyugati felajánlások érkeztek, ugyanakkor a védelmi miniszterek rammsteini találkozásán nem született megállapodás német Leopard 2-es harckocsik szállításáról.

A háború legfrissebb fejleményei

A háború intenzitása a téli hónapokra valamelyest mérséklődött. Az oroszok az ukrán előretörés és a tél keményebbre fordulása miatt új védelmi vonalat építettek ki a Krím határánál, ahova beásták magukat, hogy védelmi pozícióikat megerősítsék, valamint hogy az újonnan mozgósított egységeket beforgassák, illetve hadianyagot, elsősorban lőszert, drónokat és nehéztüzérségi eszközöket szerezzenek. Télre a légi bevetések száma is csökkent, amelyben az ukrán légvédelem megerősödése jelentette kockázat emelkedése mellett az időjárásnak is szerepe van. A háború lassulásában szerepet játszhatott az is, hogy Putyin nem engedheti meg magának, hogy a mozgósítást követően az ukránok további sikereket, az oroszok pedig kudarccokat tudjanak felmutatni (függetlenül attól, hogy az új egységek bevetése még épp, hogy csak kezdetét vette). Ez az időszak viszont az ukránoknak is lehetőséget ad arra, hogy rendezzék soraikat és feltöltsék készleteiket. A nyugati támogatásra számító Ukrajna kedvezőbb helyzetben is van, ugyanis az amerikai hírszerzés szerint az oroszok olyan mértékben élik fel lőszerkészleteiket, hogy nincs elegendő kapacitásuk a pótlásra. Észak-Koreából kapnak ugyan valamennyit, de ez nem jelentős mennyiség, Irántól pedig precíziós eszközökre, például drónokra számít az orosz katonai vezetés.

December elején az EU hordónkénti 60 dolláros (23 ezer forint) árplafon bevezetését szorgalmazta az Oroszországból importált olajra, amelyet a G7 csoport és Ausztrália is elfogadtak. Ennek célja, hogy az orosz olaj piaci áron történő megvételével csökkentsék Moszkva

bevételeit és stabilizálják világszinten az energiaárakat. Emellett december 5-én az egész EU-ra kiterjedő embargó lépett életbe az orosz nyersolaj tengeri úton történő behozatalára. Az intézkedések súlyosságát Oroszországra nézve tompíthatja, hogy például az indiai és kínai piacokon továbbra is tud olajat eladni (ráadásul az ársapka hírére a nyersolaj hordónkénti ára az ázsiai szintéren megemelkedett).

A háború téli lelassulása nem jelentette a hadi események teljes leállítását. December 8-9-én az egész donyecki frontot rakétákkal bombázták. Heves harcok voltak az ukránok és a támadó oroszok között Bahmut, Avdijivka és Liman térségében. Dél-Ukrajnában és Luhanszkban az ukránok próbáltak előrenyomulni. Herszont és régióját az oroszok harcokcsikkal, valamint aknavetőkkel, rakéta-sorozatvetőkkel és egyéb tüzérségi fegyverekkel lőtték. December 11-én Ukrajna miniszterelnöke jelentős áramhiányról számolt be. A nyolc orosz rakétatámadási hullám során megsérült az összes hő- és vízerőmű, valamint megrongálódott a nagyfeszültségű hálózati létesítmények 40%-a. December 12-én az oroszok ismét lőtték Herszont és a Donyeck megyei Hirnik települést, az ukránok pedig megtámadtak egy laktanyát az orosz megszállás alatt álló Melitopolban. Ebben az időszakban jelent meg a hír, hogy az EU szankcióügyi megbízottat nevez ki az Unió korábbi washingtoni nagykövete, David O'Sullivan személyében, aki januártól kezdi meg munkáját. A megbízott feladata a korlátozások alá vont országokat érintő szankciók szigorúbb betartásának sürgetése lesz, magyarán nem a szankciók betartását ellenőrzi az EU-n belül (ennek kapcsán szigorúbban kíván eljárni a Bizottság, és bűncselekménnyé nyilvánítaná a kihágást), hanem inkább diplomataként tárgyal az EU-n kívüli országokkal, hogy azok tartsák be a szankciókat.

December 15-én komoly orosz rakétatámadás érte Donyeck városát, és Herszonban is rakéták csapódtak be. A hónap közepén az orosz reguláris csapatok a Wagner-csoport zsoldosainak segítségével kisebb területnyereséget könyvelhettek el Bahmut keleti, ipari szektorában, ahol a gyalogság megvetette a lábát, és ahonnan betöréseket hajtott végre a város lakónegyedeibe. Bahmutnál már nyár óta csata zajlott (az ilyen hosszabb helység-harcok viszonylag ritkák voltak a háborúban), de az összeütközések korábban a várost keletről határoló nyílt terepen zajlottak. December 29-én Dél- és Nyugat Ukrajna több részén támadták az oroszok az energetikai infrastruktúrát levegőből és tengerről indított robotrepülőgépekkel és SZ-300-as irányított légvédelmi rakétákkal. A támadás elsősorban Kijev, Poltava, Odessza, Harkiv, Mikolajiv és Lviv városokat érte. A főváros polgármestere akkor arról tájékoztatót, hogy a támadás miatt a lakosság 40%-ánál nem volt áramszolgáltatás. Ugyanezen a napon az ukrán erők előre törtek Kreminna városánál. December 30-án hajnalban ismét támadták az oroszok Kijevet iráni Shahed drónokkal.

December végén vezércsere történt az ukrainai fronton harcoló orosz csapatok nyugati, a luhanszki területen Kremina és Szvatove közötti térségben az orosz jobbszárnyat biztosító haderőcsoportjánál. A három hónappal korábban kinevezett Szergej Kuzovlevet Jevgenyij Nyikiforov váltotta. Nyikiforovnak a keleti haderőcsoport élén felelőssége volt a háború elején kudarcot vallott kijevi desszantakciók megtervezésében. Nyikiforovak egy ilyen fontos posztra való kinevezésében szerepet játszott, hogy bírja a főparancsnok, Szergej Szurovikin tábornok és a Wagner-csoportot vezető Jevgenyij Prigozsin bizalmát. Január 1-jén ismét drón- és rakétatámadás érte Kijevet. Ugyaneznap az ukrán fegyveres erők közölték, hogy szilveszter éjjel a Makijvkában

történt összecsapások során 400 orosz katona halt meg, és ezt a veszteséget az oroszbarát hatóságok is elismerték. Azokban a napokban Kreminna térségében is komoly harcok dúltak, főleg a várostól északra fekvő P66-os főút ellenőrzéséért, amely kulcsfontosságú a Kreminnát tartó orosz csapatok utánpótlásának biztosításában. A város jelentőségét az adja az ukránok számára, hogy onnan könnyedén bevehetővé válna a térség egyik fő orosz utánpótlási bázisa, Sztarobilszk.

Január 2-án Valerij Zaluzsnij, az ukrán fegyveres erők főparancsnoka összefoglalta a 2022-ben elért harctéri eredményeket, és arról számolt be, hogy a háború februári kitörése óta az ukrán fegyveres erők több mint százezer orosz katonát öltek meg, emellett csaknem 42 ezer orosz robbanóeszközt, több tízezer orosz katonai felszerelést, és majdnem 1900 ellenséges légi célpontot semlegesítettek. Arról is tájékoztatott, hogy az ukrán fegyveres erők kiképzése jelenleg 17 európai országban zajlik, amelyekben eddig több mint 20 ezer katonát képeztek ki, és hogy 2022-ben több mint 600 ezer embert evakuáltak a harcok sújtotta területekről, és több mint kétfélmillió tonna humanitárius szállítmányt küldtek a felszabadított területeknek.

Oroszország még január elején visszavonta a távol-keleti reptereire Tu-95 MSZ és Tu-22 M3 típusú stratégiai bombázóit, mivel decemberben több ukrán dróntámadás érte a Volga-parti Szaratov melletti Engelsz-2 légi bázist. Január 6-án az orosz erők egy rakétacsapást és 12 támadást indítottak rakéta-sorozatvetőkkel a donyecki és a dnyipropetrovszki régiókban, noha Putyin korábban tűzszünetet rendelt el az ortodox karácsony idejére. Ugyanezen a napon az ukránok csapást mértek egy orosz hadállásra a Herszon megyei Havrilivka faluban. Szintén január elején az oroszok Bahmuttól átcsoportosították erőiket a várostól északra található Szoledárhoz, amelyet heves harcok után január közepére bevettek. Ugyanakkor az oroszok Bahmut elfoglalásáról sem tettek le. A két város ugyan stratégiaiilag kevésbé jelentős, de a megszerzésük fontos az oroszok számára, mivel régóta próbálták bevenni ezeket a városokat, és az itt elért siker moráljavító hatással bír a kudarcok után. Ráadásul a Wagner-vezér Prigozsin is ezen a frontszakaszon parancsol, és a siker az ő pozícióit is erősíti (egy amerikai tisztségviselő szerint Prigozsin szemet vetett a környékbéli bányákból kitermelhető sóra és gipszre is). Szoledár bevétele azért is jelentős, mert így az oroszoknak lehetőségük nyílik arra, hogy elvágják az ukrán erőket Bahmuttól.

Január közepén ismét több rakéta csapódott be Kijevben, Harkovban és Dnyipróban. Ugyanebben az időszakban lemondott a sokat kritizált német védelmi miniszter, Christine Lambrecht. Utódja Boris Pistorius lett, aki első beszédében arról beszélt, hogy folytatná a német haderő korszerűsítését és Ukrajna katonai támogatását (Lambrechtet főleg éppen azzal kritizálták, hogy nem tett semmit a német haderő korszerűsítése érdekében). Január 20-án az USA bejelentette, hogy nemzetközi bünszervezetnek minősíti a Wagner-csoportot, amely lehetővé teszi a zsoldoscsapat ellen újabb szankciók kiszabását. Négy nappal korábban a belorusz védelmi minisztérium közölte, hogy február 1-jéig közös légi hadgyakorlaton vesz részt az orosz és a fehérorosz haderő. Minszk szerint ezek a gyakorlatok védelmi jellegűek, és nem kívánnak belépni a háborúba, Moszkva pedig azt nyilatkozta, hogy nem gyakorolnak nyomást Lukasenkára. Ugyanakkor Kijev újabb offenzívától tart, mert az ukránok szerint ez emlékeztet a 2022 februári helyzetre, amikor az orosz haderő felsorakozott a fehérorosz-ukrán határnál. A brit védelmi minisztérium egy elemzésében azt írta, hogy nem valószínű az újabb támadás. A Belarusz felőli

Kijev elleni újabb offenzíva kérdése már felmerült a korábbi hónapokban is, de többen rámutattak, hogy az oroszok a támadás lebegtetésével bírják rá az ukránokat, hogy csapatokat tartsanak vissza Kijev védelmére, és ne a donbaszi frontra irányítsanak alakulatokat. Ugyanakkor fontos, hogy újabban több elemző is úgy véli, hogy Moszkva hamarosan újabb offenzívát fog indítani Ukrajna ellen, mivel Oroszország és Fehéroroszország egyre több területéről érkeznek hírek nagyobb orosz csapatösszevonásokról, azt azonban nem lehet biztosra tudni, hogy a front mely szakaszán támadnának.

Az Ukrajnának nyújtott támogatások

A háború kitörése óta az EU és tagállamai 19,7 milliárd euró támogatást nyújtottak Ukrajnának, nagy részét makroszintű pénzügyi támogatás formájában. December 11-én fontos lépés történt az uniós támogatások terén, ugyanis az EU jóváhagyta az Ukrajnának szánt 18 milliárd eurós pénzügyi segélyt hitelfelvétel segítségével. Ez egy szélesebb megállapodási csomag része volt, amelynek keretében egyezsége jutott a Tanács a Magyarország által blokkolt kérdésekben (az említett pénzügyi segély és a globális minimumadó), és ezért cserébe jóváhagyták az 5,8 milliárd euró vissza nem térítendő támogatást tartalmazó magyar helyreállítási tervet és a jogállamisági eljárás lezárására vonatkozó javaslatot. A csomag Ukrajna 2023-as szükségleteinek fedezését kívánja biztosítani az alapvető közszolgáltatások terén. A támogatás kedvezményes hitel formájában történik, amelyet Ukrajnának 2033-tól kell visszafizetnie, és legfeljebb 35 év alatt kell törlesztenie. Magyarország ezzel párhuzamosan saját forrásból 187 millió euró hitelt ajánlott fel Ukrajnának, de az Zelenskijék erre nem tartottak igényt. Az EU-s támogatást december 14-én az EP is jóváhagyta.

Decemberben az amerikai kormány újabb, kétmilliárd dollár értékű fegyvercsomagot jelentett be, amelyben szerepel egy a ballisztikus rakéták kilövésére is képes Patriot légvédelmi rakétarendszer is. Ugyanebben a hónapban arról is szóltak a hírek, hogy a németek 14 darab ötödik generációs THeMIS lánctalpas drónt küldenek az ukránoknak. Az újév elején Emmanuel Macron francia elnök arról tájékoztatta Volodimir Zelenskijét, hogy Franciaország AMX-10RC típusú gumikerekes páncélvadászokat és Bastion típusú páncélozott szállító harcjárműveket küld Ukrajnának. Az amerikai elnök és a német kancellár pedig arról egyeztetett, hogy az USA Bradley típusú gyalogsági harcjárműveket, Németország Marder gyalogsági harcjárműveket tervez küldeni. A Pentagon januárban azt is bejelentette, hogy 2,5 milliárd dolláros ukrajnai biztonsági csomagot nyújt be, amely első alkalommal tartalmaz Stryker páncélozott járműveket és Bradley gyalogsági harcjárműveket. Emellett Németország is közölte, hogy egymilliárd eurós katonai segélyt biztosítanak Ukrajnának, amely egy Patriot rakétarendszert, 7 Gepard légvédelmi önjáró tüzérségi járművet, egy Iris-T légvédelmi rakétakomplexumot és további irányított rakétákat tartalmaz. Jens Stoltenberg NATO-főtitkár pedig a január 18-i davosi Világgazdasági Fórumon bejelentette, hogy még több és még modernebb nehézfegyvert tervez a szövetség Ukrajnába juttatni.

Felmerül a tankok szállításának kérdése is. A britek részéről már hetekkel korábban zajlottak tárgyalások arról, hogy több Challenger 2 típusú tankot küldenének Zelenskijéknek. Január 22-én pedig Macron arról beszélt, hogy azt kérte a francia védelmi minisztertől, hogy foglalkozzon a Leclerc típusú harckocsik szállításának lehetőségével. Ez azért fontos, mert eddig Ukrajnát egy nyugati szövetségese sem támogatta modern harckocsikkal a konfliktus

eszkalációjától való félelem miatt. Ugyanis ezzel az ukránok jelentős sikereket tudnának elérni, és maguk a nyugati országok is nagyobb szerepet kellene vállaljanak a konfliktusban az ukrán légénységnek a tankok használatára való kiképzéssel. Mindezek pedig orosz válaszlépéseket szülhetnek. Az ukránok tankokat legutóbb egyébként Marokkótól kaptak január közepén, mégpedig csehek által felújított T-72B-eket. Az ukránok Németországtól eddig Leopard 2-es harckocsikat is szerettek volna kapni, de a nyugati védelmi miniszterek január 20-i rammsteini találkozásánál nem született megállapodás ezügyben. Emiatt a Németországgal kötött szerződés értelmében Berlin beleegyezése nélkül azok az országok sem küldhetnek egyelőre Leopard 2-eseket, amelyek rendelkeznek ilyen harckocsikkal (korábban ezt a lengyelek, a finnek és a hollandok ajánlották fel).

A kérdés egyébként a német pártokat és a kormánykoalíciót is megosztja. A szociáldemokraták szerint egy ilyen döntést a nyugati szövetségesekkel együtt kell meghozni, mivel nem NATO-tagállamnak biztosítanának nehézfegyvert, viszont az ellenzéki CDU/CSU, valamint a koalíciós partner zöldek és az FDP határozottabban kiállnak a szállítás mellett. Annalena Baerbock zöldpárti külügyminiszter némi zavart is okozott, miután január 22-én egy francia tévének azt nyilatkozta, hogy Németország nem fogja megakadályozni, hogy a lengyelek német licenz alapján gyártott Leopard tankokat küldjenek az ukránoknak, de ezidáig nem kaptak erre vonatkozóan hivatalos megkeresést Varsóból. Az SPD-re nem csak országon belülről nehezedik nyomás a kérdésben, mert Morawiecki lengyel kormányfő már belengette, hogy akkor is kész Leopardokat szállítani az ukránoknak, ha abba a németek nem egyeznek bele. Az Európai Tanács elnöke, Charles Michel is arról beszélt január 18-án az EP strasbourg-i plenáris ülésén, hogy ő személy szerint támogatja, hogy Ukrajnának tankokat szállítsanak. Emellett Roberta Metsola, az EP elnöke a CSU januári tanácskozásán felszólította a német kormányt, hogy támadó harcjárművekkel is segítse Ukrajnát.

2023. január 31.